

AŠ MANAU

Šiame numeryje:

**5G ir skaitmenizacijos
aktualijos – p. 2**

Žaliasis kursas – p. 8

ES ateities konferencija – p. 15

Kvietimas mokytojams! – p. 18

Konkursas mokiniams! – p. 19

Naujienlaiškį rengia

 VILNIAUS UNIVERSITETAS
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

Naujienlaiškį remia

5G IR SKAITMENIZACIJOS AKTUALIJOS

Trumpai:

- 5G tai naujesnė mobiliojo ryšio versija (G - angliško žodžio Generation trumpinys, reiškiantis naujoji karta). 5G užtikrina didesnę duomenų perdavimo spartą ir galimybes aptarnauti daugiau naudotojų vienu metu negu 4G, ar dar senesnės kartos (3G, 2G).
- 5G įgalina daiktų interneto plėtrą (taip gali namie buitinės technikos prietaisai bendrauti tarpusavyje - pavyzdžiui, šaldytuvai gali operatyviai pranešti, kokių produktų trūksta), organizacijoms suteikia galimybę nuotoliniu būdu teikti daugiau pažangių paslaugų ir sprendimų įvairiose srityse, tokiose kaip sveikatos priežiūra, energetika, transportas ar švietimas.
- Skaitmenizacija - tai objektų ir procesų perkėlimas į skaitmeninę erdvę. Skaitmenizuojami gali būti tiek kasdien naudojami daiktai (kaip knygos), tiek paslaugos (pvz. e-sveikata) ar visa pramonė, kai gamyboje įdiegiamos skaitmeninės technologijos, o gamybos procesai automatizuojami.

Naujienų ištraukos:

Delfi: Pasaulio sveikatos organizacijos ir daugybės licencijuotų mokslininkų tyrimų duomenimis, nėra įrodymų, kad 5G mobiliojo ryšio stotys ar pačios bangos keltų kokias nors pasekmes žmogaus sveikatai.

15min: Siekiant užtikrinti aukšto lygio kibernetinį saugumą visoje Europos Sąjungoje (toliau - ES) buvo paskelbta bendra ES šalių ataskaita, kuri identifikavo pagrindines 5G galimas grėsmes. Pagrindiniais iššūkiais įvardintos galimos kibernetinės atakos arba sąlygos susiformuoti monopolijai. 5G ryšio tinklų saugumo rizikos vertinimą galima atsisiųsti [čia](#).

Verslo Žinios: Europos Komisija (toliau - EK) patvirtino priemonių rinkinį, skirtą mažinti saugumo rizikai, susijusiai su 5G ryšio tinklų diegimu. Sutarta griežtinti saugumo reikalavimus, bet sprendimo teisė dėl konkrečių bendrovių dalyvavimo arba nedalyvavimo paliekama šalims narėms. Šios problemos ašimi jau kurį laiką buvo tapusi Kinijos įmonė „Huawei“, kuri dėl savo ryšių su Kinijos žvalgyba įvardijama kaip galima grėsmė saugumui.

LŽC: Baimė dėl 5G ryšio ar bet kokių kitų radijo bangų poveikio sveikatai sklendo jau seniai, tačiau pasirodęs koronavirusas ją sustiprino. Išsigandę kalbų, kad koronaviruso simptomus sukelia gyvenimas netoli 5G ryšio bokštų, žmonės ne vienoje šalyje pradėjo mobiliojo ryšio stoteles deginti. Tačiau mokslininkai sako, kad 5G ryšio poveikis koronaviruso plitimui yra melagingas (fake news). Licencijuoti gydytojai ir mokslininkai neigia bet kokią 5G ir koronaviruso ryšį.

Europos Komisija: Už prie skaitmeninio amžiaus prisitaikiusią Europą atsakinga vykdomoji pirmininko pavaduotoja Margrethe Vestager teigė: „Pasitelkę 5G galėsime nuversti kalnus. Šia technologija grindžiama individualizuotoji medicina, tikslusis žemės ūkis ir elektros energijos tinklai, apimantys visų rūšių atsinaujinančią energiją. Tai įneš teigiamų pokyčių. Tačiau tik tuo atveju, jei užtikrinsime savo tinklų saugumą. Tik tada skaitmeninės permainos duos naudos visiems gyventojams.“

Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra: Kalbant apie 5G įtaką verslui buvęs Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) prezidentas Valdas Sutkus teigia, kad skaitmeninio galimybės yra neišvengiamas kiekvienos modernios įmonės kelias ir su laiku - tai bus tik svarbesnė detalė. „Galima prognozuoti, jog skaitmeniniai sprendimai atneš kur kas didesnę darbo produktyvumą, o dėl to padidės ir pramonės apimtys“, - sako V.Sutkus.

Verslo žinios: Anot Edgardo Leichterio, buvusio Lietuvos inovacijų centro eksperto, šiandien vienas svarbiausių valstybės prioritetų - pramonės skaitmenizacija. Tačiau maža dalis įmonių Lietuvoje aktualizuoja skaitmenizavimo klausimą, o tai yra raktas į išlikimą vis stiprėjančioje ES pramonės rinkoje, mat ES skaitmenizuojasi itin sparčiai. Lietuvai delsiant yra rizika nebesuspėti konkurencinėje kovoje.

15min: Verslo ateitis post-Covid eroje yra žingsnis į skaitmenizaciją. Tradicinės verslo įmonės šiandien išgyvena tikrą „amerikietišku kalnelių“ virtinę, kai rinką sustabdžius dėl Covid-19, vartotojai užvėrė parduotuvių ir paslaugų įmonių duris. Įmonės, spėjusios anksčiau priimti sprendimą ir pritaikyti e. komercijos įrankius, sugebėjo subalansuoti apyvartos praradimus, tačiau daugelis tik dabar imasi e. verslo.

Diena: Anot Ekonomikos ir inovacijų ministro Rimanto Sinkevičiaus, tos pačios profesijos žmonės šalyse, kuriose yra aukštesnis skaitmenizacijos lygis, uždirba daugiau nei tie, kurie dirba mažai automatizuotoje darbo vietoje. Tai priklauso nuo produktyvumo - anksčiau svarbiausias buvo produkcijos kiekis, dabar vis svarbiau, kokią pridėtinę vertę sukuria darbuotojas.

Žinių radijas: Kokia laukia ES skaitmeninė ateitis? Apie tai laidoje diskutavo buvęs MITA direktorius Kęstutis Šetkus, EK atstovybės Lietuvoje vadovas Arnoldas Pranckevičius ir investuotojas Ilja Laurs.

EKSPERTO KOMENTARAS

Karolis Stašys

*Inovacijų ir projektų vadybininkas
Fizinių ir technologijos mokslų centre*

Nors turime jau pakankamai greitą mobilųjį internetą, kol kas dar nėra išnaudojamos pilnos jo savybės - pavyzdžiui, 4K raiškos video per mobilųjį internetą dar kol kas stringa, o patalpose, kur yra daug žmonių, internetas sulėtėja. Taip pat dabartiniai 4G modemai negali aptarnauti didelio kiekio žmonių. O jeigu daug kas jungiasi vienu metu, apkrova didėja, ryšio pralaidumas mažėja ir internetas pradeda strigti. 5G užtikrindamas dar greitesnį internetą šias problemas išspręs, galės ne tik aptarnauti daugiau žmonių, bet ir įgalinti daiktų internetą. Pavyzdžiui, dabar kai prasidėjo Covid-19 pandemija, Amerikoje Netflix net sumažino savo rodomų filmų ir serialų kokybę, nes buvo per daug apkrautas internetas. Tad jeigu būtų jau naudojamas 5G ryšys, tokių problemų neliktų.

Vienintelis 5G stotelių nuo 4G skirtumas yra tas, kad jos naudoja šiek tiek aukštesnį elektromagnetinių bangų dažnį. Kaip ir visam internetui, joms naudojamos elektromagnetinės bangos, ta pati saulė šviesdama skleidžia elektromagnetines bangas. Tiesiog jų dažnis skiriasi - kuo didesnis dažnis, tuo daugiau informacijos galime pernešti, bet tada ryšio signalui labiau trukdo kiti objektai - silpnina ryšį, todėl reikia daugiau stotelių.

Pagrindinė priežastis, kodėl žmonės taip bijo 5G yra nežinojimas. Žmonės nežino, kas tai yra, nesupranta fizikos, biologijos, todėl ir atsiranda nepagrįstų baimių. Pavyzdžiui, prieš 100 metų, žmonės kovojo prieš elektros laidus, kas šiandien atrodo absurdiška.

Tačiau yra ir piktybinės žmonių grupės, kurios skatina tokį melą apie 5G skliti:

- Plačiausia, stipriausia ir labiausiai finansuojama grupė yra Rusijos troliai. Jų tikslas yra suskaidyti Vakarų visuomenę. Dažnai net būna, kad tie troliai pasidalina - vieni būna už technologiją, kiti - prieš. Jie skleidžia dezinformaciją, nepasitikėjimą valstybių valdžia, oficialiais šaltiniais, mokslininkais. Tada tokią dezinformuotą visuomenę yra lengviau paveikti kitu melu. Šiomis priemonėmis jie yra pradėję vykdyti hibridinį karą su Vakarų valstybėmis. Kadangi patys neturi tokios technologijos, jie nori, kad ir kitos valstybės, kaip Lietuva, būtų labiau priklausomos nuo Rusijos. Jeigu mes sustabdome mūsų technologinę pažangą, mes ne tik, kad sustojame vietoje, mes regresuojame, kai tuo tarpu visos kitos valstybės nuvažiuoja į priekį.
- Antra grupė yra plačiosios visuomenės nurašyti veikėjai, kurie nori ateiti į valdžią. Jiems reikalinga kažkokia pseudo problema, prieš kurią kovotų. Natūraliai vien savo gebėjimais jie nesugeba ateiti į valdžią, bet labai nori. Tad jie pradeda kreiptis į tuos žmones, kurie yra mažesnio išsilavinimo, lengviau apgaunami, sukelia netikras problemas sakydami: „Balsuokite už mane ir tada aš tą problemą išspręsiu.“
- Trečioji grupė - amoralūs verslininkai, kurie pamatė progą iš to užsidirbti. Internetu apstu produktų, kurie esą apsaugo nuo 5G - tai visokiausi amuletai, drabužiai, kremai ir pan. Daugelis tokių priemonių ne tik, kad neapsaugo, jos gali net kenkti žmogaus sveikatai.

Praktiškai, dėl 5G grėsmių nelabai ir rasi Monopolijos ilgai nebus - įsidięs vienas mobiliojo ryšio tiekėjas, po kiek laiko įsidięs ir kitas. Juk 3G ar 4G nesiūlo vienas tiekėjas, tas pats bus su 5G. Kalbant apie kibernetinį saugumą, technologinis pagrindas (kaip yra perduodami duomenys, kaip yra šifruojami) yra vienodas tiek 4G, tiek 5G - vadinasi, daugiau problemų čia nekils. Nėra pagrįsta ir baimė dėl Kinijos, nes 5G technologiją vysto ir likę „Nokia“ padaliniai, Europoje taip pat yra nemažai tiekėjų, kurie galėtų tiekti šią įrangą ir technologiją, tiesiog kinai siūlo pigiau.

Lietuvai būtų labai gerai pirmai įsidięti 5G ryšį ES. Visų pirma, tai suformuotų aukštųjų technologijų šalies įvaizdį. Iškart visas pasaulis Lietuvą priimtų kaip modernią valstybę, kas leistų sakyti, kad jos parduodama produkcija yra tikrai kokybiška. Lietuvos vardas pakiltų, mūsų produkcijos kaina išaugtų ir mumis labiau pasitikėtų kaip tiekėjais. Taip padidėtų ir pramonės efektyvumas - galima būtų padidinti pramonės skaitmenizaciją, įsidięti daugiau robotų, visokiausių valdymo įrenginių, kurie jungiasi prie interneto.

DIPLOMATO NUOMONĖ

Darius Gaidys

Ambasadorius ypatingiems pavedimams

Skaitmenizavimas iš esmės keičia mūsų gyvenimą. Mes kitaip dirbame ir mokomės (iš namų, iš kavinės, iš parko), kitaip perkame (daug ką užsisakome internetu, o nuėję į parduotuvę galime atsiskaityti telefonu), kitaip bendraujame (ar galite patikėti, kad šį rugsėjį TikTok'o pirmajai versijai - tik ketveri metai!).

ES siekia, kad skaitmeninių technologijų pokyčiai atneštų kuo daugiau naudų visiems kasdieniniame gyvenime, verslui ir pačiai planetai.

ES skaitmeninė strategija įgyvendinama trijose srityse:

1. Technologija - žmonėms (lavinami žmonių skaitmeniniai įgūdžiai, tobulinamas kibernetinis saugumas, plečiamas ypač greitas internetas)
2. Sąžininga ir konkurencinga skaitmeninė ekonomika (geresnės finansavimo galimybės startuoliams, smulkioms ir vidutinėms įmonėms; ES taisyklių peržiūra pritaikant naujiems iššūkiams, prieiga prie kokybiškų duomenų)
3. Atvira, demokratiška ir tvari visuomenė (klimatui neutrali Europa iki 2050 m.; geresnė asmens duomenų apsauga; kova su dezinformacija)

Lietuva įgyvendina savo skaitmeninę darbotvarkę, kurioje yra šeši pagrindiniai tikslai:

1. Skatinti Lietuvos gyventojus įgyti daugiau skaitmeninių žinių ir įgūdžių. Siekiama sudaryti palankesnes sąlygas mokytis ne tik moksleiviams, bet ir vyresniems žmonėms, kurie, neturėdami reikiamų įgūdžių, praranda daug galimybių.
2. Kurti viešąsias ir administracines paslaugas, skatinti jomis naudotis. Lietuvoje, neišeinant iš namų, galima pasinaudoti šimtais elektroninių paslaugų - užsisakyti naują vairuotojo pažymėjimą, kreiptis dėl vaiko gimimo išmokos, užrašyti vaiką į darželį, deklaruoti mokesčius ir daug kitų.
3. Puoselėti Lietuvos kultūrą ir lietuvių kalbą. Siekiama, kad bibliotekose, archyvuose ir muziejuose saugomas kultūros paveldas būtų skaitmenizuojamas ir perkeliamas į viešą elektroninę erdvę; kad kuo daugiau informacijos būtų galima rasti lietuvių kalba.
4. Atverti valstybės turimus duomenis verslui ir žmonėms. Šis tikslas aktualus verslui, nes panaudojant atvirus duomenis galima kurti įdomius ir konkurencingus elektroninius produktus.
5. Toliau plėsti spartųjį plačiajuostį ryšį, kad jis pasiektų atokiausius Lietuvos regionus. Sparčiuoju 4G internetu gali naudotis 98 proc. Lietuvos gyventojų, bet svarbu, kad ir likę 2 proc. turėtų tokias pačias galimybes.
6. Užtikrinti, kad visa ryšių infrastruktūra būtų saugi ir patikima, daugiausia dėmesio skiriant kibernetiniam saugumui.

Naujajame ES biudžete 2021-2027 metams Digital Europe programai numatyta skirti 6.76 mlrd. eurų. Šalia to tyrimai ir inovacijos bus finansuojamos iš Horizon Europe programos, skaitmeninė infrastruktūra - iš Connecting Europe Facility programos.

ATGARSIAI FEISBUKE

Like + Follow Message ...

Andrius Baranauskas
„Tele2“ korporacinės komunikacijos direktorius

Taip, Lietuvoje jau yra žmonių, skelbiančių, kad 5G jus pražudys. Dalis jų - etatiniai protestuotojai, Karolis Žukauskas savo metu aprašė jų veikimo modelį ir temas, kuriomis jie domisi. Dalis kovoja prieš skiepus, dalis prieš miško kirtimus, dabar štai kyla kova prieš 5G.

Tai nėra naujas dalykas - isterija dėl mobiliojo ryšio spinduliuotės Lietuvoje jau vyko 2009-2010 metais. Tada ją sėkmingai užkūrė konkurentai (buvo tokia prieš mobilųjį ryšį kovojusi organizacija „Ekoinstitutas“, kurios visi darbuotojai dirbo vienoje viešųjų ryšių agentūroje, kurios vienintelis klientas tuo metu buvo didžiausias fiksuoto ryšio operatorius).

Ir greitai išnaudojo politikai - juk jei žmogui paaiškini, kad visos jo problemos - alergija, vėžys, aukštas kraujospūdis, erekcijos sutrikimai galų gale - yra nuo bazinės stoties, o išrinktas į valdžią tu juos išgelbėsi, tai turi šansą būti išrinktas.

Kai kuriuos taip ir išrinko.

Dabar mūsų laukia net treji rinkimai (įrašas rašytas prieš prieš savivaldybių, prezidento ir EP rinkimus - red. pastaba), todėl taip, dar išgirsite, kad 5G jus žudo. Sužinosite, kad tai ir moksliskai įrodyta (visada atsiranda random mokslininkų, dažniausiai - vis tų pačių, kurie už 15 minučių šlovės pasakys bet ką), išgirsite ir politikų, kurie ims jus ginti. Na, bet ir skiepijimo atveju jų atsiranda.

Geriausia tuo netikėti, 5G iš principo niekuo nesiskiria nuo kitų ryšio kartų, - o šios, nepaisant griausmingų prognozių, kol kas nė vieno nepražudė.

Ričardas Savukynas
Tinklaraštininkas

Kai kažkas skleidžia klaidingas kalbas apie 5G žalą (kur tie patys dažniai, pusę šimtmečio naudoti dar didesnėmis galiomis), tai šitie žmonės irgi pasirenka tuos klaidingus kalbėjimus sąmoningai.

Jie sąmoningai pasirenka tempti mūsų visuomenę link technologinio atsilikimo, ir jie sąmoningai pasirenka remti Rusijos kariškius, kurie finansuoja tų sąmokslų teorijų kūrybą ir sklaidą vien tam, kad išsaugotų savo radarų dažnius. Get it: rusiški radarai dirba tais 5G dažniais nuo maždaug 1960, ir dirba ne kokiais nors varganais 100 vatų galingumais, o dešimtimis ir šimtais kilovatų ir aukšto kryptingumo antenomis, t.y. praktikoje dešimtis ar šimtus tūkstančių kartų galingiau.

Kodėl tie klaidingai kalbėjimai? Taigi dėl dviejų priežasčių - tam, kad Rusijos kariškiai išsaugotų radarų dažnius ir kad Vakarų pasaulis kuo ilgiau nepereitų prie naujos kartos technologijų, kurios vis dar nelabai pasiekiamos tai pačiai Rusijai. Jei žmonės bijos - ir Rusija radarus išsaugos, ir mes liksime atsilikę.

BTT CLOUD
IT paslaugų įmonė

Pasaulinė pandemija daugeliui verslų parodė skaitmeninės transformacijos būtinybę.

„Karantinas ne tik prisidėjo prie skaitmenizacijos, bet ir palietė visas pagrindines jos perspektyvas. Daug laimėjo tie, kurie greitai migravo iš nuosavos fizinės infrastruktūros į debesijos paslaugas arba tai buvo padarę prieš karantiną. Daugumai tokių įmonių verslo apimčių sumažėjimas reiškė ir debesijos paslaugų apimčių

sumažėjimą, tad joms pavyko sumažinti ir operacinius kaštus. To, deja, negalėjo padaryti klasikinės organizacijos, kurios daug investavo į savo infrastruktūros įrengimą ir nuolatinį palaikymą", sako mūsų Cloud divizijos vadovas Vytenis Sakalas.

KTU Mechanikos inžinerijos ir dizaino fakultetas

„Šių dienų realijos rodo, kad skaitmenizacija daugeliu atvejų leidžia išvengti kontakto su žmonėmis nenutraukiant įmonės darbo. Galiu vienas pats kurti produktus, paruoštus detalių modelius persiųsti gamykloje esančiam kolegai, kuris parengs gamybai atitinkamas programas ir 3D spausdintuvas spausdins ar CNC įranga detales pagamins. Šioje grandinėje svarbiausia turėti gerą internetą ir atitinkamą programinę bei gamybinę įrangą“, - teigia #KTUmidf dėstytojas Valdas Eidukynas.

DARBUI SU MOKSLEIVIAIS

Pasidalinkite nuomonėmis ir padiskutuokite:

1. Kas yra 5G ryšys ir kuo jis pasižymi, skiriasi nuo dabar naudojamo 3G ir 4G?
2. Kodėl 5G diegti nori Europos Komisija ir ES šalys narės, taip pat ir Lietuva? Kodėl skaitmenizacija yra svarbi konkurencingumui?
3. Kaip manote, kodėl 5G sukelia tiek kontroversijų?
4. Galimai klaidinanti informacija apie 5G skleidžiama tyčia. Padiskutuokite, kam tai galėtų būti naudinga ir kodėl.
5. Padiskutuokite, ar koronaviruso pandemija paskatins skaitmenizaciją Lietuvoje ir pasaulyje.

Žaliasis kursas

Trumpai:

- *Europos žaliasis kursas - tai veiksmų planas, kuriuo siekiama: skatinti veiksmingą išteklių naudojimą pereinant prie švarios žiedinės ekonomikos, atkurti biologinę įvairovę ir sumažinti taršą.*

- *Įgyvendinant šiuos veiksmus, ES siekia iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui.*
- *ES nusprendė iki 2030 metų sumažinti naujų lengvųjų automobilių CO2 išmetimą vidutiniškai 37,5 proc., palyginti su 2021 m. rodikliais. Naujų vanų taršos emisijos turės būti sumažintos 31 proc. Taip pat siekiama, kad šiltnamio dujų kiekis mažėtų ir transporto, žemės ūkio, statybų ir atliekų tvarkymo sektoriuose. Jie atsakingi už maždaug 60 proc. ES išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Iki 2030 m. šiuose sektoriuose išskiriamų šiltnamio dujų kiekis turėtų sumažėti bent 30 proc., palyginti su 2005 m. lygiu.*

Naujienų ištraukos:

Verslo žinios: Naujoji EK prezidentė Ursula von der Leyen, dar prieš oficialiai perimdama pareigas, paskelbė „Europos žaliąjį kursą“, kurio tikslas, kad Europa taptų pirmuoju žemynu, neutralizavusiu poveikį klimatui. Skaičiuojant nuo 1950 m. ES „istorinis indėlis“ į atmosferos taršą, sudaro 24% (JAV - ne mažiau 30%, Kinijos - daugiau kaip 10%). Taip skaičiuoja aplinkosaugininkai, planuojantys pasaulio ekonomikų indėlį į kovą su klimato kaitos pasekmėmis. Dabar ES „pasaulinis CO2 taršos indėlis“ yra apie 9% , o 2030 m. šis skaičius turėtų sumažėti iki 5%. Prie to privalės prisidėti ir Lietuva.

Europos žinios: Nors Naujuoju žaliuoju kursu EK siekia ES politiką pritaikyti prie Paryžiaus klimato susitarimo tikslų, o kartu užtikrinti, kad ES iki 2050 m. taptų pirmuoju pasaulyje klimato atžvilgiu neutraliu kontinentu, jis toli gražu neapsiriboja kova su klimato kaita.

Iš esmės galima sakyti, jog Naujasis žaliasis kursas yra tikra žalioji revoliucija, kuria siekiama reformuoti kone visus europinės politikos aspektus – nuo ES, kaip globalios veikėjos, ir jos galios tarptautinėje sistemoje klausimų iki prekybos, konkurencingumo ir žemės ūkio, nuo transporto iki energetikos, nuo išmaniųjų technologijų iki biurų ir namų statybos.

LRT: Žiūrėkite video apie tai, kas yra žaliasis kursas, žiedinė ekonomika ir kokios yra kiekvieno iš mūsų galimybes prisidėti prie žaliojo Europos augimo.

LRT: Už aplinką, vandenynus ir žuvininkystę atsakingas Europos komisaras Virginijus Sinkevičius LRT radijui sako, kad siūlomu žiedinės ekonomikos modeliu sieks gerinti įsigijamos technikos kokybę ir tokiu būdu bus sumažinta našta gamtai. Žiedinės ekonomikos veiksmų planą sudaro maždaug 35 pagrindiniai veiksmai ir 70 mažesnių iniciatyvų, kurių tikslas - iš esmės pakeisti ekonomikos modelį. Svarbiausia yra atskirti resursų augimą nuo išgavimo, sumažinti spaudimą gamtai ir sukurti antrinių žaliavų rinką Europoje.

LRT: Žiedinė ekonomika siekia kiek įmanoma sumažinti atliekų kiekį ir išteklių naudojimą pažangiu produktų projektavimu, pakartotiniu produktų naudojimu. „Kai vieną grąžtą gali naudoti daug žmonių, o ne kai kiekvienas turime sau po grąžtą, tuomet ekonomika pradeda panašėti į žiedinę“, – teigia viešosios įstaigos „Žiedinė ekonomika“ įkūrėjas ir vadovas Domantas Tracevičius.

Delfi: Europai žengiant žiedinės ekonomikos kryptimi, vis daugiau šios ekonomikos sėkmės pavyzdžių galime sutikti ir Lietuvoje. Šiandien vieni ryškiausių mūsų šalies pavyzdžių - užstato sistema, antrinę rinką panaudojantiems rūbams sukūrusi „Vinted“ bei kiti dalijimosi paslaugas siūlantys verslai.

LRT: ES priėmė planus iki 2030 metų sumažinti naujų lengvųjų automobilių ir vanų anglies dioksido išmetimą, nepaisydama automobilių pramonės teiginių, neva pareigūnų tikslai yra „visiškai neįtikėtini“.

Delfi: Viena pagrindinių Lietuvos problemų - nepakankamai efektyvi aplinkos apsaugos kontrolė, kai net atliekant reguliarius patikrinimus neužfiksuojami pažeidimai, nesiimama reikiamų prevencijos priemonių, o vėliau bandoma spręsti milijoninės žalos atlyginimo klausimus. Kaip pavyzdžius galima paminėti „Metrail“ bylą, praeitais metais kilusį gaisrą Alytuje ir kt.

Europos Žinios: Visgi Naujasis žaliasis kursas gali pakeisti esamą situaciją, suteikdamas federalizmui Europoje dar vieną šansą. Kaip rašo JAV naujienų portalas *Politico*, jei ES iš tiesų nori pasiekti tikslą iki 2050 m. tapti neutralia klimato atžvilgiu, europinės institucijos turi įgyti naujų politinių ir ekonominių galių, daugiausia – valstybių narių sąskaita. Siekiant efektyviai ir laiku įgyvendinti naujuosius ES klimato tikslus, neišvengiamai teks prabilti apie glaudesnę tarpusavio integraciją, kuri tuo pat metu reiškia daugiau federalizmo Europoje. Įgyvendinant Naująjį žaliąjį kursą valstybėms narėms teks glaudžiau integruotis ir veikti išvien, šį procesą prižiūrint ir koordinuojant europinėms institucijoms, visų pirma EK.

LRT: Kova su koronaviruso sukelta krize pristabdė Žaliojo kurso procesus. „Šiuo metu atrodo, kad žaliasis kursas atidėtas į šalį dėl skubesnio sveikatos krizės valdymo. To ir reikėtų tikėtis. (...) Tačiau Komisija tikina, kad strategija nesikeičia ir dekarbonizacija yra vis dar ilgalaikis tikslas“, - LRT.lt tvirtino analitinio centro „Friends of Europe“ (FoE), Europos ir geopolitikos padalinio direktorė Shada Islam.

15min: U.von der Leyen savo metinėje kalboje paskelbė, kad EK siūlo padidinti 2030-ųjų tikslus dėl išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo iki „mažiausiai 55 proc.“. Ji pridūrė suprantanti, kad toks pasiūlymas „kai kurioms narėms yra per didelis, o kai kurioms - nepakankamas“. Naująjį tikslą remia ES galios Prancūzija ir Vokietija, taip pat stambusis verslas, bet jį santūriai vertina nuo anglių priklausomos rytinės bloko narės. EK pirmininkė sakė norinti, kad 37 proc. nuo 750 mlrd. eurų ekonomikos gaivinimo paketo būtų skirta „žaliajam kursui“.

ATGARSIAI FEISBUKE

Like + Follow Message

Martynas Nagevičius
Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacijos prezidentas

EK viceprezidentas Valdis Dombrovskis šią savaitę pateikė informaciją (rugsėjo 15 d. - red. pastaba), kad EK planuoja nuo 2023 metų visiškai atsisakyti nemokamų apyvartinių taršos leidimų dalinimo ES veikiančioms įmonėms. Ir lygiagrečiai - nuo 2023 metų sausio 1-os įvesti CO2 mokestį prekėms ir ištekliams, importuojamiems iš valstybių, kuriose CO2 nėra apmokestinamas arba netaikomi griežti aplinkosauginiai gamybos standartai.

Šiaip - labai pritariu. Nemokami leidimai teršti nėra gerai.

Neetiška, neskaidru ir nepakankamai skatina investuoti į mažatęsią gamybą.

O CO2 sienos mokestis neleis apeidinėti aplinkosauginių tikslų siekimo, iškeliant gamybą iš ES už sienos. Ir padidins ES vaidmenį klimato kaitos mažinime visame pasaulyje.

Giedrė Čiužaitė
LRT žurnalistė

Daugelis žmonių yra tiesiog per daug pavargę ir persidirbę, kad galvotų apie klimato krizę. Taip sako Jokūbas Tvaska ir Gabija Gorobecaitė iš judėjimo Fridays For Future Vilnius.

Kalbėjomės apie jų apgalvotą ėjimą iš pamokų į protesto akcijas, apie diskusijas su tėvais ir bendraamžiais klimato temomis, kodėl Gabija ir Jokūbas labai tiki kolektyviniais veiksmais, ir mažiau - asmeniniais vadinamaisiais žaliais sprendimais. Kodėl jiems patiems būti klimato aktyvistais kartais sunku psichologiškai.

Tai žmonės, kokių šitoje planetoje labai labai reikia. Siūlau paklausti, net jei ne su viskuo sutiksit.

#SuolelisMiške 12 tinklalaidė. #LRT mediatekoje ir kitose jums patogiose podkastų programėlėse - Spotify ir kitur. #FridaysForFuture #ŽemėsLaidotuvės

DIPLOMATO NUOMONĖ

Edvilas Raudonikis

Ambasadorius ypatingiems pavedimams

Žalioji politika ir Lietuva

Vidutinė oro temperatūra nuo 1850-ųjų metų pasaulyje (taip pat ir Lietuvoje) padidėjo beveik 1 °C. Nėra žinoma jokių moksliskai įrodytų natūralių (ne dėl žmogaus veiklos) priežasčių šiam sparčiai vykstančiam vidutinės temperatūros kilimui paaiškinti. Didėjanti vidutinė temperatūra, daro stiprų poveikį - pasaulio augmenijai, gyvūnijai, žmonijai. Neigiamą poveikį sukelia maksimalios temperatūros vasarą, atskirose vietovėse pasitaikančios šalčio bangos ir kitos klimato kaitos pasekmės: spartus vandenyno lygio kilimas, vegetacijos kaita, sausrų intensyvėjimas, kritulių kiekio pasikeitimas, dažnesni upių potvyniai. Taip pat fiksuojama daugiau ekstremalių reiškinių - tropinių ciklonų, viesulų, liūčių, speigų, karščio bangų ir t. t. Visa tai lemia vis didėjančius šių gamtinių reiškinių sukeltus ekonominius nuostolius, o vien tai, kad beveik 630 mln. žmonių gyvena teritorijose, kur gresia potvynis dėl vandenyno lygio kilimo (palyginimui visoje ES gyvena daugiau nei 445 mln. gyventojų), gali turėti didžiulių politinių pasekmių - pavyzdžiui, klimato kaitos sukelta migracija.

Temperatūra kyla dėl didėjančio šiltnamio efekto sukeltųjų dujų (ŠESD), daugiausia anglies dvideginio (CO₂), kiekio atmosferoje, todėl kova su klimato kaita labiausiai koncentruojasi į šių dujų išmetimo mažinimą. 2015 metų gruodį Lietuva ir kitos 195 valstybės Paryžiuje patvirtino pirmąjį pasaulyje privalomą susitarimą dėl kovos su klimato atšilimu. Susitarime numatytas veiksmų planas, kuris turėtų užtikrinti, kad per šį šimtmetį vidutinė pasaulio temperatūra nepakiltų daugiau kaip 2 laipsniais nei buvo prieš pramonės revoliuciją. Svarbiausios susitarimo dalys yra privalomos vykdyti, tačiau jokių nuobaudų už įsipareigojimų nesilaikymą nėra numatyta.

Praėjusiais metais pradėjusi dirbti naujoji EK kovą su klimato kaita paskelbė vienu iš pagrindinių savo prioritetų. Komisija 2019 metų pabaigoje pristatė Žaliojo kurso politiką, kurios tikslas iki 2050 m. padaryti Europą pirmuoju pasaulyje klimatui neutraliu kontinentu. Europos Naujasis žaliasis kursas apima visus ekonomikos sektorius, visų pirma transportą, energetiką, žemės ūkį, pastatų sektorių, taip pat plieno, cemento, informacinių ir ryšių technologijų, tekstilės ir cheminių medžiagų pramonę. Vienas iš pagrindinių Žaliojo kurso elementų yra žiedinės ekonomikos principų taikymas, tai yra siekis, kad ekonomikos augimas nebūtų paremtas vis didesniu išteklių naudojimu, arba paprasčiau tariant, kad pramonė kuo labiau naudotų perdirbtas žaliavas, kurias jau turime ir nereikėtų jų brangiai ir dažniai taršiai išgauti arba vežti iš kitų šalių. Tai yra ypač svarbu Lietuvai, šaliai, kuri beveik neturi gamtinių išteklių, nes tai leistų mums geriau varžytis pasaulinėje konkurencinėje kovoje su daug gamtinių išteklių turinčiomis šalimis.

Lietuva pritaria tam tikslui, kad iki 2050 m. ES taptų neutrali klimatui. Mūsų šalis daug dėmesio skiria kovai su klimato kaita. Jau dabar Lietuvoje beveik 26% energijos yra išgaunama iš atsinaujinančių išteklių (vėjas, saulė, vanduo, biokuras), kai ES vidurkis yra 20%. Seimo parvirtintoje Lietuvos Energetikos nepriklausomybės strategijoje yra numatyta, kad iki 2050 metų 100% elektros energijos generuos atsinaujinantys energijos šaltiniai, kad net pusė visų elektros energijos vartotojų kartu bus ir jos gamintojai (prosumers). Lietuvoje veikia pažangi plastikinių pakuočių surinkimo ir perdirbimo sistema - perdirbama net 74% pakuočių - daugiausia ES.

ES yra atsakinga tik už 8% pasaulinės šiltnamio efekto sukeltųjų dujų taršos, todėl yra labai svarbu į žalinimo politiką įtraukti kitas šalis, ypač didžiąsias teršėjas. Šiam tikslui ES gali pasitelkti savo pasaulinį ekonominį vaidmenį, nes 445 milijonai aukštas pajamas (pasaulio mastu) gaunančių europiečių yra didžiulė galybė.

Lietuvai yra svarbu, kad žalinimo politikos įsipareigojimais nesumažintų mūsų šalies ir visos ES konkurencingumo, todėl remiame ES pastangas sukurti mechanizmą, kuris neleistų, kad produkcija, gaminama nepaisant aukštų aplinkosaugos standartų, galėtų nesąžiningai konkuruoti su europine, taip kenkiant ir visai planetai.

Šių metų vasarą ES šalių vadovai, reaguodami į COVID-19 pandemijos pasekmes, nusprendė sukurti 750 milijardų eurų fondą, kuris būtų skirtas ES ekonomikai skatinti. Buvo nuspręsta, kad net beveik trečdalis šių lėšų bus skirta žalinimui. Lietuvai šiame fonde skirta apie 5,5 milijardo eurų ir tai yra unikali galimybė transformuoti mūsų šalies ekonomiką į kuriančią didesnę vertę turinčius produktus ir tuo pačiu užtikrinančią didesnes pajamas mūsų piliečiams, o taip pat suteikiančią galimybę Lietuvos ateities kartoms gyventi švarioje ir sveikoje aplinkoje.

EKSPERTŲ KOMENTARAI

Laura Galdikienė

*Lietuvos banko Makroekonomikos ir prognozavimo
skyriaus vyriausioji ekonomistė*

Kas laukia klimato kaitos politikos koronaviruso fone?

Virusas - šiuo metu pagrindinis iššūkis visuomenės sveikatai ir pasaulio ir Lietuvos ekonomikai. Tai gaisras, kurį būtina numalšinti. Tad suprantama, jog diskusijos klimato kaitos ir ekonomikos transformacijos tema pasaulyje šiandien prislopo, jos nustumtos į antrą planą, nors visai neseniai jos buvo pagrindinių politinių įvykių centre. Tačiau kada grįš “žalieji” klausimai į politikų darbotvarkes? Galbūt šiandien yra unikali galimybė įgyvendinti tuos pokyčius, kurių nesiryžtama imtis gerais laikais? Mano manymu galimi 2 pagrindiniai scenarijai.

Pesimistiniu scenarijumi tvarumo tema ilgai negrįš į darbotvarkę - valstybės nebus linkusios įvesti papildomų suvaržymų įmonių veiklai, ypač esant aukštam nedarbui, be to, po kovos su pandemija išaugusi valstybės skola apribos valstybių finansines galimybes transformuoti ekonomiką. Vartotojai, rinkėjai, susidūrę su finansiniais iššūkiais, irgi gali būti linkę mažesnę prioritetą skirti tvarumui. Tai reiškia, kad tvarios transformacijos darbotvarkė bus nukelta ateičiai. Geresniems laikams. Kurių gali ir nebūti, nes klimato kaita savaime yra grėsmė ekonomikai.

Tačiau galimas ir optimistinis scenarijus. Valstybės pasinaudos unikalia galimybe transformuoti ekonomiką dabar - atslūgus viruso bangai bus imtasi skatinti ekonomiką, prioritetą teikiant žaliajai transformacijai. Imtis šio kelio gali paskatinti dabartinės krizės išmoktos pamokos- daugelyje šalių menkas pasiruošimas pandemijai prisidėjo prie šios krizės dydžio. Nesprendžiant klimato kaitos problemų ateityje galime susidurti su dar didesne krize. Šalys, kurios investuos į tvarumo klausimus ir žaliąsias technologijas dabar, gali įgyti vertingą konkurencinį pranašumą.

Kita motyvacija imtis transformacijos, tai su pačia pandemija susiję elgesio pokyčiai, kurie gali reikšmingai prisidėti sprendžiant klimato kaitos klausimus. Skaitmenizacija, darbas iš namų gali sumažinti kelionių poreikį, automatizacija gali sutrumpinti tiekimo grandines ir sumažinti šiltnamio dujų emisijas. Tačiau jau šiandien svarbu palaikyti ir skatinti šiuos elgesio pokyčius, kad pasibaigus apribojimams dėl viruso nebūtų grįžta prie ankstesnių netvarių praktikų.

Jau šiandien turime pradėti svarstyti, kokį namą po gaisro atstatysime- tokį pat, koks buvo iki krizės, tai yra, klibančiais pamatais ir kiauru stogu, ar tokį, kuris atlaikys ateities audras? Neiššvaistykime šios krizės suteikiamų galimybių.

Komentaras skelbtas balandžio 20 d. „Facebook“ paskyroje.

Justinas Kilpys

*Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto
jaunesnysis mokslo darbuotojas*

ES Žalioji kursas - misija įmanoma, bet žodžius reikia matuoti veiksmais

Dėl klimato kaitos sukeltų ekstremalių orų reiškinių, oro ir vandens taršos prarandamos žmonių gyvybės, darosi sudėtingiau užtikrinti žemės ūkio ir kitų ekonomikos sektorių veikimą. Siekiant susidoroti su šiais iššūkiais ES 2019 m. gruodį paskelbė Žaliojo kurso kryptį.

ES Žalioji kurso tikslai yra geri ir savalaikiai. Bet norint, kad Žaliojo kurso strategija būtų įgyvendinta labai svarbu turėti tinkamus ir išmatuojamus sėkmės rodiklius. Negalima pasiekti pergalės, kurios negalima išmatuoti.

Pirmiausia kyla neaiškumų dėl to, kad nėra griežto mokslinio apibrėžimo kas yra “klimatui neutrali“ veikla (angl. Climate neutrality). Bendrąją prasmę tai ekonomika ir vystymosi koncepcija, kai visos į atmosferą išmestos šiltnamio efektą sukeliančios dujos (ŠESD) yra sugeriamos arba kitaip pašalinamos iš atmosferos. Tačiau klimatui neutrali ekonomika neužtikrina, kad bus pasiektas Paryžiaus klimato kaitos susitarimo tikslas sustabdyti pasaulinį atšilimą ties 2 °C. Europos klimato neutralumas (pusiausvyra tarp ŠESD išmetimo ir sugėrimo) galimas net ir tuomet kai globali temperatūra pakils 3 °C ar daugiau laipsnių. Todėl svarbu, kad įgyvendinant ES Žaliąjį kursą nebūtų pamiršti ir Paryžiaus klimato kaitos susitarimo tikslai.

Pagal dabar galiojančius tarptautinius susitarimus atmosferos tarša ŠESD gali būti kompensuojama įgyvendinant ŠESD mažinimo ar sugėrimo projektus kitose valstybėse. Labai dažnai tai būna miškų plantacijų sodinimas besivystančiose šalyse. Matematiškai sukurta tarša yra kompensuojama, tačiau dažnai kyla abejonių dėl tokių projektų tvarumo ir socialinio teisingumo (pvz.: ar nebuvo atimta žemė iš vietinių gyventojų? Ar pasodintas miškas nebus iškirstas po 20-30 metų? Ar visi skirti pinigai tikrai buvo panaudoti pagal paskirtį?). Todėl labai svarbūs ES klimato neutralumo vertinimo kriterijai ir stebėseną, nes lėšos gali nukeliauti į kitas pasaulio vietas ir sukelti naujų problemų.

Manau, kad svarbiausias vaidmuo įgyvendinant ES Žaliąjį kursą teks narėms valstybėms. Jau šiuo metu stebimas pasipriešinimas iš Lenkijos ir Čekijos. Labai svarbu, kaip Žalioji kursas bus pristatytas visuomenei ir ar šalių piliečiai palaikys šią ilgalaikę viziją. Jei visuomeninio palaikymo ir spaudimo nebus, Žaliajam kursui skiriamos lėšos lengvai gali būti panaudotos ne ekonomikos transformacijai, o įprastinių veiklos modelių finansavimui. Tai būdinga ir Lietuvai - Lietuvos Klimato kaitos programos lėšos dažnai yra skiriamos projektams ar tikslams, kurie nėra susiję su ŠESD mažinimui. Pavyzdžiui, dalis klimato kaitos lėšų buvo skirta vieškelių asfaltavimui, buvo paremti turistiniai ar reprezentaciniai objektai (keltuvas per Nemuną Druskininkuose, Lietuvos dalyvavimas EXPO2020), 2018 m. pinigai skirti mokytojų atlyginimams didinti, o 2019 m. kitiems socialiniams įsipareigojimams dengti (vaiko pinigams ir pensijų didinimui). Siekiant, kad klimato kaitai ir darniam vystymuisi skiriamos lėšos būtų panaudotos pagal paskirtį labai svarbi visuomenės pozicija. Be aktyvaus visuomeninių organizacijų ir pilietinės visuomenės įsitraukimo bei politinės veiklos stebėsenos Žalioji kursas ir Europos klimato neutralumas gali lengvai pavirsti į veidmainystę.

Virginijus Sinkevičius

Europos Komisijos narys aplinkai, vandenynams ir žuvininkystei

Ši diena turės savo sakinių istorijos puslapiuose. EK nubrėžė kontūrus, kaip Europa atsities po didžiausio sukrėtimo po Antrojo pasaulinio karo, o svarbiausia pagilins Europos integraciją.

Europos ekonomikos gaivinimas ir naujos kartos Europos vizija orientuota dvejomis kryptimis: Europa turės tapti žalesnė ir labiau skaitmeninė. Žalioji kursas buvo vadinamas Europos augimo strategija prieš pandemiją ir pandemija nieko nepakeitė - viešosios investicijos pagal planą turi eiti kartu

su žaliuoju kursu. Be to, ketvirtadalis viso ES biudžeto turi būti orientuota į investicijas, susijusias su klimato kaita.

Išgyvendinant klimato kaitos tikslus iki 2030 metų gali sukurti milijoną naujų darbo vietų. Perėjimas prie žiedinės ekonomikos modelio, bioįvairovės apsauga yra darbo vietų generatorius, tik kol kas jis mažai išnaudojamas. Prie darbo vietų kūrimo to prisidės visos planuojamos priemonės, įskaitant naują renovacijos bangą, planą įrengti per milijoną elektromobilių įkrovimo stotelių, dar aktyviau skatinti atsinaujinančią energetiką, galų gale, palaikant Europos ūkininkus. Beje, EK šiandien pasiūlė padidinti ne tik Teisingos pertvarkos fondą, pristatytą iškart po Europos žaliojo kurso paskelbimo ir padėsiantį jį įgyvendinti, bet ir Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai.

Europa taps atsparesne tik tuomet, ne tik tuomet kai sutrumpins maisto grandines, bet ir tada, kai taps labiau skaitmenine. Dėl to EK teikia visą eilę pasiūlymų, padėsiančių Europai tapti XXI amžiaus technologijų žemynu: pradedant galimybe kiekvienam europiečiui tobulinti skaitmeninius įgūdžius, baigiant investicijų skatinimu tokiuose industrijuose, kaip dirbtinis intelektas, kibernetinis saugumas, blokų grandinės technologija. Aš jau nekalbu apie duomenų ekonomiką, kas per ateinančius kelerius metus turi tapti darbo vietų generavimo varikliu Europoje.

Įrašas ilgas, bet Europos kelias tampant XXI amžiaus žemynu - atspariu, tvariu ir teisingu kiekvienam - bus dar ilgesnis. Ir visgi būti šio kelio pradžioje yra nepaprasta. Naujoji ES finansinė perspektyva: kaip gyvensime po pandemijos?

Komentaras skelbtas gegužės 27 d. „Facebook“ paskyroje.

DARBUI SU MOKSLEIVIAIS

1. Kokia yra žaliojo kurso esmė? Apibūdinkite savais žodžiais, ko siekia ES.
2. Ar Europa - klimatui neutralus žemynas 2050 - realus tikslas? Padiskutuokite.
3. Kokios pozicijos laikosi Lietuva? Kaip manote, ar Lietuva tikslingai panaudos ES lėšas, skirtas kovai su klimato kaita? Ką apie tai mano klimatologas Justinas Kilpys?
4. Kaip manote, ar ES šalims narėms pakaks ryžto nepaisant ekonominių sunkumų, sukeltų pandemijos?
5. Kaip galime mes patys prisidėti prie tvaresnio, aplinką tausojančio pasaulio? Pasidalinkite idėjomis.

ES ATEITIES KONFERENCIJA

Trumpai:

● Konferencija dėl Europos ateities įsteigta tam, kad piliečiai, pilietinė visuomenė, ES ir valstybių narių institucijos dalyvautų kaip lygūs partneriai sprendžiant ES ateities klausimus. Konferencijos tikslas visiems kartu aptarti ES ateitį ir būdus, kaip padaryti ES veiksmingesnę.

● Konferencija padės sustiprinti europiečių ir jiems tarnaujančių ES institucijų ryšius. Itin svarbu užtikrinti visų ES institucijų ir valstybių narių lygiavertį dalyvavimą. Konferencija turėtų būti rengiama nepažeidžiant ES institucijų prerogatyvų ir užtikrinant balansą tarp ES institucijų, valstybių narių ir jų pilietinių visuomenių.

● Konferencijos idėją pirmą kartą iškėlė Prancūzijos prezidentas E. Macron 2019 m. kovo 4 d. op-ed straipsnyje-manifeste dėl "Europos atnaujinimo". E. Macron pasiūlė ES valstybėms narėms kartu su ES institucijomis surengti Konferenciją Europai, kuri pateiktų siūlymus, kokių pakeitimų reikia Europos politiniam projektui, neatmetant ir galimo ES sutarčių keitimo. Vėliau EK pirmininkė U. von der Leyen savo politinėse gairėse vienu iš pagrindinių šios EK kadencijos prioritetų išskyrė ketinimą įsteigti Konferenciją dėl Europos ateities, kurioje piliečiai, pilietinė visuomenė ir ES bei valstybių narių institucijos dalyvautų kaip lygūs partneriai sprendžiant ES ateities klausimus.

● EK siūlo organizuoti konferenciją dviem lygiagrečiomis kryptimis: pirmiausia dėmesys skiriamas politikai, ir tai, ko turėtų ES siekti, antroji kryptis - instituciniai klausimai.

● Konferencija norima atspindėti visą Europos įvairovę. Pasiiekti piliečius ir už valstybių narių sostinių ribų.

● ES Komisija, Europos parlamentas ir Taryba tikisi artimiausiu metu pasiekti bendrą poziciją dėl Konferencijos temų, struktūros ir procedūrų. Procesą šiek tiek pristabdė ir Covid-19 pandemija. Tikimasi, kad ES lygiu Konferencija prasidės dar šiais metais.

Naujienų ištraukos:

Alkas: Naujoji EK pirmininkė Ursula fon der Lejen savo paskelbtose politinėse gairėse „Mano Europos darbotvarkė“ vienu iš pagrindinių ateinančios kadencijos prioritetų išskyrė ketinimą įsteigti Konferenciją dėl Europos ateities, kurioje piliečiai, pilietinė visuomenė ir ES bei valstybių narių institucijos dalyvautų kaip lygūs partneriai sprendžiant ES ateities klausimus. EK ketina aktyviai dirbti drauge su EP ir Taryba siekdama sutarti dėl konferencijos datos, formato ir dydžio. Politinėse gairėse daugiausia dėmesio skiriama ateinančių penkerių metų ir gerokai ilgesnio laikotarpio šešiams plataus užmojo Europos tikslams. Tai yra:

- Europos žaliasis kursas
- Ekonomika, kuri tarnauja žmonėms
- Prie skaitmeninio amžiaus prisitaikusi Europa
- Europinio gyvenimo būdo apsauga
- Stipresnė Europa pasaulyje
- Naujas Europos demokratijos postūmis.

Bernardinai: Europos ateities konferencija teigia siekianti suteikti galimybę piliečiams prisidėti prie ES pokyčių, kurie nebuvo numatyti pasirašant Lisabonos sutartį. Kalbama apie demokratinio funkcionavimo stiprinimą, įtraukiant įvairias visuomenės grupes, viliantis europiniu, nacionaliniu, regioniniu bei vietos lygiu išskirti ES prioritetus. „Dėl siekio labiau įtraukti piliečius, manau, apskritai žmonėms reikia priminti ES demokratinio veikimo mechanizmus, tai ir europarlamentarų užduotis. Pačioje Lietuvoje ir kitose valstybėse trūksta supratimo, kad mes atstovaujame ne šaliai, į frakcijas jungiamės pagal politines pažiūras, bet kartu

tariamės ir susivienijame įvairiausioms iniciatyvoms. Tad žmonėms reikėtų daugiau veikti per savo išrinktus atstovus. Antra, kaip žinome, yra teisės akto galimybė piliečiams inicijuoti peticiją, surinkus milijoną parašų.

Tai žinodami galime kalbėti, gal tikrai per dideli reikalavimai ir reikia specialaus formato, leidžiančio geriau įtraukti gyventojus į ES reikalus“, - sako europarlamentaras Liudas Mažylis.

Europos žinios: Jau kuris laikas europiniu lygiu plačiai diskutuojama apie vadinamąją demokratijos deficito problemą. Demokratijos deficitą galima apibrėžti kaip atotrūkį tarp ES piliečių ir europinių institucijų. Kadangi demokratija šiuolaikinėje politinėje tradicijoje visų pirma yra siejama su atstovavimu, šis atotrūkis reiškia būtent tai, kad paprasti piliečiai turi sąlyginai menkas galimybes būti atstovaujami ES.

Delfi: Bendras ES institucijų vadovų kreipimasis: „Turime būti arčiau piliečių, kad ES taptų skaidresnė ir demokratiškesnė. Konferencija dėl Europos ateities, kurią buvo planuojama pradėti šiandien ir kuri buvo atidėta dėl pandemijos, bus labai svarbi plėtojant šias idėjas. Tik stipri ES gali apsaugoti mūsų bendrą paveldą ir valstybių ekonomiką.“

15min: „Europos ateities konferencija“ dėl kurios ką tik sutarė Vokietija ir Prancūzija turėtų vykti 2020-2022 metais. Skelbiama, kad konferencija bus pilietinės visuomenės, studentų, ekspertų, socialinių partnerių, religinių bendruomenių, verslų forumas, kuriame bus diskutuojamos ir brėžiamos naujosios Europos kryptys. Joje dalyvaus EK, EP ir ET. Vilniaus politikos analizės instituto Europos saugumo programos vadovė Viktorija Rusinaitė klausia: „Ar bus lygiaverčiais pagrindais prie vieno stalo susodinti politikai ir piliečiai, ypač tie, kurie gyvena skurde, patiria smurtą ar yra diskriminuojami? Ar galės Europa atvykti arba atsivežti į Briuselį tuos, kurių dabar nemato ir negirdi? Taps konferencija bendra idėjų platforma ateities Europai, ar bus dar vienu brangi reginiu formaliai pateisinančiu posūkį įtraukios politikos link?“

EKSPERTO KOMENTARAS

Prof. Ramūnas Vilpišauskas

Vilniaus universiteto

Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas

Kokia konferencijos dėl Europos ateities ateitis?

ES susiduria su svarbiais iššūkiais. Per maždaug dešimtmetį mėginama suvaldyti jau ne vieną krizę - nuo euro zonos krizės, pabėgėlių krizės, saugumo iššūkių Rytų ir Pietų kaimynystėse, Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES iki COVID-19 pandemijos. Visa tai reiškia, kad keičiasi ir pati ES, ir jos narės turi reaguoti į naujus bendrus iššūkius. Tad neturėtų stebinti ir tai, jog ES šalių vadovai ir ES institucijos ėmėsi iniciatyvos surengti Konferenciją dėl ES ateities, kurioje būtų sudaryta galimybė ES šalių piliečiams išsakyti savo vertinimus ir siūlymus dėl to, kas turėtų būti keičiama ES, kad ji geriau atlieptų jos gyventojų lūkesčius. Tuo labiau, jog prieš keletą metų minint Romos sutarties pasirašymo šešiasdešimtmetį EK pasiūlė diskusijai ES ateities raidos scenarijus, o Prancūzijos prezidentu išrinktas E. Makronas aktyviai ėmėsi siūlyti ES reformų idėjas.

Tačiau kai 2020 m. pradžioje prasidėjo šios konferencijos formato ir mandato derinimas tarp pagrindinių ES institucijų - ET, EP ir EK - procesas ėmė strigti. Iš kilo nesutarimai dėl to, kaip, kokiais klausimais ir kas turėtų diskutuoti, ar šis procesas gali atvesti iki ES sutarties keitimo, o tam būtinas jos ratifikavimas visose ES valstybėse narėse. Be to, reikalus dar labiau komplikavo ir COVID-19 pandemija.

Tad kol kas galime vertinti tik pačią idėją, o ne konkrečius jos įgyvendinimo būdus ir galimas baigtis. Viena vertus, siūlymas labiau įtraukti ES valstybių piliečius į ES reikalų svarstymą yra sveikintinas. Piliečių dalyvavimas ES politiniame procese paprastai apsiriboja tik rinkimais į EP, kuriuose dalyvavimas santykinai menkas, lyginant su nacionaliniais rinkimais, bei lobistų ir konkrečiais klausimais susirūpinusių piliečių iniciatyvomis, kreipiantis į ES institucijas. Tad didesnis aktyvumas būtų naudingas kuriant paskatas piliečiams pagalvoti apie ES ir savo šalies narystės joje prasmę, stiprinti ryšį tarp jų ir svarbiausių ES politinių institucijų. Panašus pratimas buvo inicijuotas ir 2001 m. pabaigoje. Tada ES per porą metų surengė intensyvias ES šalių, įskaitant ir tuo metu dar besirengusių prie ES prisijungti Vidurio ir Rytų šalių parlamentarų, diplomatų ir piliečių diskusijas, atvedusias prie ES sutarties pakeitimo.

Kita vertus, ši iniciatyva ateina „iš viršaus“ ir veikiausiai jos praktinis įgyvendinimas taip pat priklausys nuo sutarimo „viršuje“, t.y. tarp ES institucijų ir ypač ES valstybių narių. Tad kol kas lieka neaišku, kaip galiausiai į šį procesą bus įtraukti piliečiai ir kaip tas procesas bus organizuotas. Nuo proceso moderavimo priklausys, ar piliečiai bus visapusiškai įtraukti į procesą, ar dalykiniai siūlymai bus konstruktyvūs. Pavyzdžiui, kaip bus suderintas skirtingų visuomenės grupių įtraukimas ta prasme, kad būtų atstovaujama skirtingoms visuomenės grupėms iš skirtingų ES šalių bei nedominuotų siauros interesų grupės. Kaip bus pasiektas siūlymų dalykiškumas, nes dažnai ES šalių piliečiai yra menkai informuoti apie tai, kuo užsiima ES, kaip ji priima sprendimus ir juos įgyvendina. Akademikų ginčai apie tai, ar ES susiduria su demokratijos deficito problema gerai parodo tai, kad ES būklės ir santykio su piliečiais vertinimas smarkiai priklauso nuo to, kuo laikoma pati ES - besiformuojančia federacine politine sistema ar įprasta tarptautine organizacija. Prielaidos apie ES prigimtį lemia ir piliečių lūkesčius jos atžvilgiu bei vertinimus, o prielaidų išsiaiškinimui svarbus nešališkas proceso organizavimas ir moderavimas.

Jau minėtas panašus pratimas 2002-2003 m. labiausiai rėmėsi oficialių institucijų indėliu. Pastebėtina, kad jo diskusijų pagrindu parengtą Konstitucijos Europai projektą piliečiai atmetė referendumuose Olandijoje ir Prancūzijoje. Po to pakoreguotą ES sutartį referendume atmetė Airijos gyventojai. Jei ir dabar būtų siekiama ateiti iki ES sutarties keitimo, jo ratifikavimo baigtis būtų sunkiai nuspėjama. Tad kol kas klausimų yra daug, o aiškumo, kaip bus siekiama atsakymų trūksta. Didžiausias iššūkis kyla iš to, jog ES nuo pat Europos integracijos pradžios buvo pirmiausia valstybių elito reikalas, o piliečiai ES reikalais susidomėdavo tik tada, kai ES susidurdavo su problemomis. Be to, gavę teisę išsakyti nuomonę referendume dėl ES sutarties pakeitimo, dažnai balsuodavo kritiškai. Ar šį kartą bus kitaip?

DARBUI SU MOKSLEIVIAIS

1. Kaip manote, ar pakanka Europos piliečiams būdų įtakoti ES politiką? Prof. Liudas Mažylis, EP narys, įvardina pagrindinius. Ar žinote daugiau?
2. Ką manote apie prof. Ramūno Vilpišausko teiginį komentare, kad „Didžiausias iššūkis kyla iš to, jog ES nuo pat Europos integracijos pradžios buvo pirmiausia valstybių elito reikalas, o piliečiai ES reikalais susidomėdavo tik tada, kai ES susidurdavo su problemomis“. Padiskutuokite - gerai tai ar blogai?
3. Kaip vertinate Europos ateities konferencijos idėją? Ar ji sustiprins ES demokratiškumą? Pateikite argumentų už ir prieš.
4. Kaip manote, kokiais klausimais Europos jaunimas labiausiai norėtų išreikšti savo nuomonę?
5. O kokie Europos ateities klausimai labiausiai jaudina, neramina jus?

KVIETIMAS MOKYTOJAMS! DALYVAUKITE NEMOKAMUOSE KURSUOSE APIE ES!

Kviečiame dalyvauti akredituotose, kvalifikacijai kelti tinkamuose mokymuose apie interaktyvius ir įtraukiančius metodus kaip vesti pamokas ir užsiėmimus Europos Sąjungos temomis.

Dalyviai, sėkmingai peržiūrėję mokymų vaizdo medžiagą ir atlikę baigiamąjį testą gaus sugeneruotą akredituotą pažymą, tinkamą kvalifikacijai kelti.

Mokymo kursai yra skirti mokytojams, kurie nori tobulinti savo metodinę kompetenciją susijusią su švietimu apie Europos Sąjungą. Programa paremta patirtinio mokymosi principais - dalyviai mokosi praktiškai bandydami metodinio rinkinio „Pažink Europą“ metodus.

Mokymo kursų temos:

- Metodinio rinkinio „Pažink Europą“ pristatymas
- Kaip naudoti neformalius metodus pamokose ir užsiėmimuose
- 12 praktinių metodų apžvalga mokymuisi apie Europos Sąjungos temas

Metodinis rinkinys yra išleistas ir mokymo kursai yra siūlomi atsižvelgiant į metodinių priemonių trūkumą istorijos, geografijos, pilietiškumo ugdymo dalykams.

Prie mokymo kursų galite prisijungti bet kuriuo jums patogiu metu, [spausdami čia](#).

Mokymo kursai yra nemokami, nes juos finansuoja Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

KONKURAS MOKINIAMS! „ES ateitis: ką Lietuva gali pasiūlyti Europai?“

O, ką manote Jūs, mieli mokiniai, apie ES ateitį? Kaip dabar jau žinote, visoje ES vyks konsultacijos su piliečiais ir jaunimu, siekiant patobulinti ES veikimą ir vykdomą politiką. Dalyvaukite istorinėje Europos ateities konferencijoje, siūsdami mums savo nuomonę! Geriausias išgirs kiti konferencijos Lietuvoje dalyviai, tad nepraleiskite galimybės padaryti tikrą poveikį Lietuvos ir Europos ateičiai! Juk būtent jums teks gyventi ES, prie kurios kūrimo galite prisidėti jau šiandien!

Atsiųskite savo video įrašytą kalbą - argumentuotą nuomonę apie jus jaudinantį ES ateities aspektą ir laimėkite šaunius prizus! Galite laisvai pasirinkti temą, ką ir kokioje srityje ES turėtų keisti ir tobulinti. Tegul tai būna įkvepianti ir įtaigi kalba lyg dalyvautumėte tikroje konferencijoje apie ES ateitį! Labai svarbu, kad pasirinkta tema kalbėtumėte iš savo - Lietuvos jauno žmogaus, mokinio (-ės) - perspektyvos, darydami sąsajas su savo aplinkos, bendruomenės aktualijomis

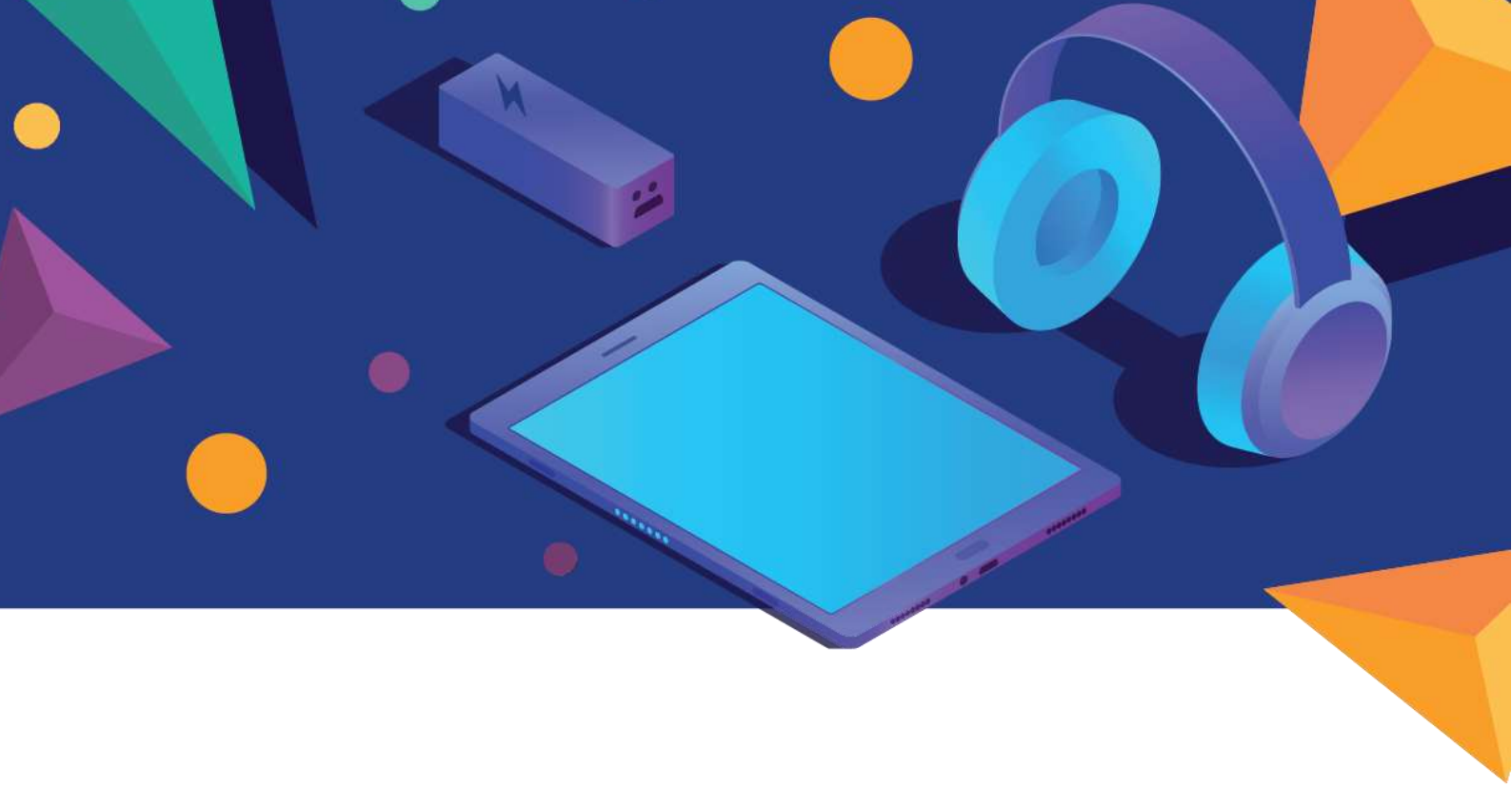
Geriausieji ne tik bus išgirsti, bet ir apdovanoti! 7-9 ir 10-12 klasių pirmųjų trijų vietų nugalėtojai gaus tokius prizus dovanų: planšetę (pirmos vietos), bevieles ausines (antros vietos) ir nešiojamus įkroviklius (trečios vietos). O konkurso dalyvių mokytojai, pasiūlę mokiniams sudalyvauti, bus paskatinti konkurso sumanytojos - Užsienio reikalų ministerijos suvenyrais. Nugalėjusiems dalyviams ir jų mokytojams bus skiriami pažymėjimai!

Komisija, sudaryta iš konkurso organizatorių ir partnerių, atrinks nugalėtojus, atsižvelgiant į argumentacijos kokybę, oratorystę ir kalbos įtaigumą, išsakytų idėjų originalumą. Video kokybė ar montažas nebus vertinami. Svarbiausia, kad būtų galima gerai girdėti ir matyti konkurso dalyvį ar dalyvę!

Mokinius kviečiame siųsti video per [Wetransfer](mailto:wetransfer) el. paštu aktualiju.pamoka@gmail.com iki lapkričio 10 dienos. Video dydis negali viršyti 2 GB, o trukmė - 4 min. Būtina kartu atsiųsti/įkelti tėvų pasirašytą (e-paštu ar ranka) sutikimo viešinti informaciją formą (žiūrėkite sekantį puslapį). Su kiekvienu dalyviu susisieksime ir informuosime apie rezultatus.

Mokytojai, paskatinę mokinius sudalyvauti konkurse, kviečiami parašyti e-paštu aktualiju.pamoka@gmail.com, kas dalyvauja konkurse bei nurodyti savo pašto adresą, kuriuo galėtume atsiųsti suvenyrus bei priziniu vietų atveju - pažymėjimus.

Jei kiltų daugiau klausimų, prašome teirautis telefonu 868758085.
Lauksime jūsų nuomonių!

Konkurso „ES ateitis: ką Lietuva gali pasiūlyti Europai?“ organizatoriams:
Kurk Lietuvai alumnų asociacijai
LR Užsienio reikalų ministerijai

SUTIKIMAS

2020 10 __

sutinku ir neprieštarauju, kad mano sūnaus/dukros (globotinio/globotinės) (tinkamą pabraukti) _____ (konkurso dalyvio vardas, pavardė) konkursui siunčiamas video, esant poreikiui, būtų panaudotas išimtinai tik konkurso ir jo rezultatų viešinimo tikslais.

ir patvirtinu, kad esu informuotas (-a) ir sutinku, kad jo/jos (pabraukti) asmens duomenys būtų tvarkomi pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2016 balandžio 27 d. Reglamento (ES) 2016/679 ir nacionalinių asmens duomenų tvarkymo taisyklių reikalavimus.

Vardas Pavardė _____

Parašas

